

EOS Haavisto Harri(TEM)

29.06.2022
JULKINEN

Asia

EU:n uusiutuvan energian direktiivin nojalla annettavat komission delegoidut säädökset, joilla asetetaan säännöt muuta kuin biologista alkuperää olevien uusiutuvien nestemäisten ja kaasumaisten liikenteen polttoaineiden tuottamiseen uusiutuvista energialähteistä peräisin olevalla sähköllä sekä tiettyjen polttoaineiden kasviuonekaasupäästöjen vähennysten arviointimenetelmä

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Eduskunnalle saatetaan tiedoksi valtioneuvoston kanta ja asian käsittelyaikataulu koskien komission uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (EU) 2018/2001 (jäljempänä RED II – direktiivi) nojalla antamia luonnoksia delegoiduiksi säädöksiksi, joilla asetetaan säännöt muuta kuin biologista alkuperää olevien uusiutuvien nestemäisten ja kaasumaisten liikenteen polttoaineiden (jäljempänä RFNBO-polttoaineet) tuottamiseen uusiutuvista energialähteistä peräisin olevalla sähköllä sekä asetetaan säännöt tiettyjen polttoaineiden kasviuonekaasupäästöjen vähennysten arviointimenetelmistä.

Delegoidut säädösluonnokset on julkaistu 20.5.2022. Komission luonnosehdotukset olivat julkisessa kuulemisessa 20.5.2022-17.6.2022. Luonnosehdotuksia käsitellään myös asiantuntijaryhmässä, joka koostuu jäsenvaltioiden edustajista. Ensimmäisen asiantuntijaryhmän kokous järjestettiin 8.6.2022.

Saatujen lausuntojen perusteella komissio tekee mahdolliset tarvittavat muutokset asetusedotukseen. Kun komissio on antanut säädöksen, parlamentilla ja neuvostolla on yleensä 2 kuukautta aikaa vastustaa säädöstä. Jos ne eivät vastusta säädöstä, delegoitu säädös tulee voimaan.

Suomen kanta

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että RFNBO-polttoaineiden lisääntyvä tuotanto ei lisää päästöjä ja kasviuonekaasupäästöjä koskevilla laskentasäännöillä varmistetaan päästövähennemät. Teknologian ollessa vielä kehitys- ja kaupallistumisvaiheessa tulisi kuitenkin välttää yksityiskohtaista sääntelyä RFNBO-polttoaineille. Yleisenä periaatteena tulee kunnioittaa teknologianeutraalisuutta sekä investointivarmuutta.

Valtioneuvosto katsoo tärkeäksi, että RFNBO-polttoaineita koskevat uusiutuvan sähkön lisäisyysvaatimukset ja kasviuonekaasupäästövähennemän laskentasäännöt eivät kohtuuttomasti rajoita investointien toteutumista. Sähkön tuotannon ja käytön osalta

esitettyyn tuntitason tarkasteluvaatimukseen valtioneuvosto suhtautuu kriittisesti ja katsoo, että tarkastelujakson kestoa tulisi pidentää. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, ettei verkkosähkölle aseteta liian rajoittavia sääntöjä.

RFNBO-polttoaineiden liikenteen sektorikohtaisessa tavoitteessa tulisi olla mahdollista hyödyntää myös muista päästöttömistä energialähteistä kuin uusiutuvista energialähteistä valmistettua vetyä.

Valtioneuvosto pitää meneillään olevassa kehitys- ja kaupallistamisvaiheessa tärkeänä, että siirtymäsäännöksillä tuetaan uuden teknologian käyttöönottoa.

Pääasiallinen sisältö

Ensimmäinen kahdesta julkaistusta delegoidun säädöksen luonnoksesta koskee vaatimuksia, joiden perusteella RFNBO-polttoaineiden tuotannossa käytetty sähkö voidaan laskea täysin uusiutuvaksi. RFNBO-polttoaineet ovat tärkeä osa uusiutuvan energian lisäämistä nestemäisiä polttoaineita käytävillä sektoreilla, erityisesti meri- ja lentoliikenteessä. RED II-direktiivi mahdollistaa RFNBO-polttoaineiden hyödyntämisen liikennesektorin uusiutuvan energian tavoitteissa. Komissiolle on annettu toimivalta kehittää säännöt, jotta varmistetaan RFNBO-polttoaineiden tuotannossa käytettävän sähkön olevan peräisin uusiutuvista energialähteistä, täyttäen vaatimukset ajallisesta ja maantieteellisestä yhteydestä sekä uusiutuvan energian käyttöönoton tai rahoittamisen lisäämisestä.

RFNBO-polttoaineiden energiasisältö perustuu uusiutuvaan vetyyn, joka on tuotettu elektrolyysillä. Uusiutuvan energian käyttöönoton tulee olla lisäistä suhteessa olemassa olevaan tuotantoon ja se voidaan toimittaa elektrolyysiin joko erillisellä kytkennällä uusiutuvan sähkön tuotantolaitokseen tai hyödyntämällä sähköverkkoa. Biomassalla tuotettu sähkö on jätetty RED II-direktiivin RFNBO-polttoaineen määritelmän ulkopuolelle ('muuta kuin biologista alkuperää olevilla uusiutuvilla nestemäisillä ja kaasumaisilla liikenteen polttoaineilla' tarkoitetaan liikennealalla käytettäviä nestemäisiä tai kaasumaisia polttoaineita, jotka eivät ole biopolttoaineita tai biokaasua, joiden energiasisältö on peräisin muista uusiutuvista energialähteistä kuin biomassasta).

Jotta tuotettu vety voidaan delegoidun säädöksen mukaan laskea täysin uusiutuvaksi, täytyy sen tuotannon lisätä uusiutuvan sähkön tuotantokapasiteettia tai tuotannon tulee tapahtua silloin, kun elektrolyysi tukee uusiutuvan sähkön tuotannon integraatiota sähköjärjestelmään tai jos tarjous-alueella on jo merkittävä osuus uusiutuvaa sähköä tarjolla, jolloin uusiutuvan sähkön tuotantokapasiteetin lisääminen ei olisi tarpeellista tai mahdollista.

Osaltaan RFNBO-polttoaineiden tuotanto tukee irtipääsyä Venäjän fossiilisesta tuontienergiasta. Komissio linjasi RepowerEU-tiedonannossaan strategiakseen tulla riippumattomaksi Venäjän fossiilisista polttoaineista hyvissä ajoin ennen tämän vuosikymmenen loppua. RFNBO-polttoaineiden tuotanto auttaa integroimaan lisääntyvän aurinkoenergian ja tuulivoiman tuotannon energiajärjestelmään. Tuotannon ylösajon mahdollistamiseksi joustavasti, lisäisyys- ja ajallisen yhteyden vaatimukset tulevat voimaan vaiheittain.

Miten sähkö, joka saadaan suorasta liitännästä uusiutuvista energialähteistä tuotettua sähköä tuottavaan laitokseen, voidaan laskea kokonaisuudessaan uusiutuvaksi

Säädösluonnoksen artiklassa 3 asetetaan säännöt koskien uusiutuvan sähkön käyttöä suoralla liitännällä sähköntuotantolaitoksen ja elektrolyyserin välillä. Säädösluonnoksen artiklan 3 mukaan RFNBO-polttoaineen tuottajan tulee osoittaa, että:

- sähkön tuotantolaitos on kytketty suoralla yhteydellä elektrolyyseriin tai sähkön tuotantolaitos ja elektrolyyseri sijaitsevat samassa laitoksessa
- sähkön tuotantolaitos otettiin käyttöön enintään 36 kuukautta aiemmin kuin RFNBO-polttoaineen tuotantolaitos. Jos RFNBO-polttoaineen tuotantokapasiteettia on lisätty, katsotaan lisäyksen olevan osa alkuperäistä tuotantolaitosta, jos se on tehty 24 kuukauden sisällä alkuperäisen tuotantoyksikön käynnistymisestä
- sähkön tuotantolaitosta ei ole liitetty verkkoon tai jos se on liitetty verkkoon, osoitetaan älykkäällä mittausjärjestelmällä, ettei verkosta oteta sähköä tuotettaessa RFNBO-polttoaineita

Miten verkosta otettu sähkö voidaan kokonaisuudessaan laskea uusiutuvaksi

Säädösluonnoksen artiklassa 4 asetetaan säännöt sille, miten verkosta otettu sähkö voidaan kokonaisuudessaan laskea uusiutuvaksi. Säädösluonnoksen artiklan 4(1) mukaan RFNBO-polttoaineen tuottaja voisi laskea tuotannossa käyttämänsä sähkön kokonaisuudessaan uusiutuvaksi, jos polttoaineen tuotantolaitos sijaitsee sellaisella sähkön tarjousalueella, jossa keskimääräinen uusiutuvilla energiamuodoilla tuotetun sähkön määrä edellisenä vuonna on ollut yli 90 % ja RFNBO-polttoaineen tuotantomäärä ei ylitä vuositasolla määrää, mitä uusiutuvalla verkkosähköllä voitaisiin tuottaa.

Säädösluonnoksen artiklan 4(2) mukaan RFNBO-polttoaineen tuottaja voisi laskea tuotannossa käyttämänsä sähkön kokonaisuudessaan uusiutuvaksi, jos polttoaineen tuottaja on sopinut yhden tai useamman PPA-sopimuksen uusiutuvan sähkön tuottajan kanssa, jonka sähkön tuotantomäärä vastaa vähintään sitä määrää, joka tarvitaan polttoaineen tuotantoon. Lisäksi seuraavien vaatimusten tulee täytyä:

- sähkön tuotantolaitos on otettu käyttöön enintään 36 kuukautta ennen kuin RFNBO-polttoaineen tuotantoyksikkö,
- sähkön tuotantolaitos ei ole saanut tuotanto- tai investointitukea ja
- RFNBO-polttoaine on tuotettu saman kalenteritunnin aikana kuin PPA-sopimuksen alainen uusiutuva sähkö on tuotettu tai käytetty sähkö tulee samassa liityntäpisteessä olevasta sähkövarastosta, joka on ladattu saman kalenteritunnin aikana kuin PPA-sopimuksen alainen uusiutuva sähkö on tuotettu tai jos kyseisellä tunnilla sähkön hinta on tarjousalueella alle 20 €/MWh tai alle 0,36 kertaa päästöoikeuden hinta

Lisäksi vähintään yhden seuraavista sijaintia koskevista säännöistä tulee täytyä:

- PPA-sopimuksen alainen sähkön tuotantolaitos sijaitsee samalla tarjousalueella elektrolyyserin kanssa; tai
- sähkön tuotantolaitos sijaitsee viereisellä tarjousalueella elektrolyyseriin nähden ja sähkön hinta on korkeampi tai yhtä suuri kyseisellä tarjousalueella; tai
- PPA-sopimuksen alainen sähkön tuotantolaitos sijaitsee merellä sijaitsevalla tarjousalueella suhteessa elektrolyyseriin

Tutkimus-, testaus- ja demonstraatiolaitoksilla on lievennyksiä edellä mainittuihin sääntöihin. Lisäksi RFNBO-polttoaineen valmistukseen käytetty sähkö voidaan katsoa uusiutuvaksi, jos valmistuksen avulla voidaan välttää uusiutuvan sähköntuotannon vähentäminen ajojärjestystä uudelleenmääriteltäessä.

Jäsenvaltioille annetaan myös mahdollisuus ohjata elektrolyysereiden maantieteellistä sijoittumista sähköverkon ja vetyverkon näkökulmasta, kuitenkin siten, ettei se häiritse sähkömarkkinoiden toimivuutta.

Säädösluonnoksen artiklassa 5 asetetaan lisäksi muita yleisiä vaatimuksia. RFNBO-polttoaineen tuottajan tulisi muun muassa dokumentoida jokaiselta tunnilta käytetyn sähkön määrä siten, että erotellaan käytetyn uusiutuvan sähkön määrä ei-uusiutuvista suhteessa vaatimukseen sekä uusiutuvien ja ei-uusiutuvien RFNBO-polttoaineiden tuotannon määrä.

Säädösluonnoksen artiklassa 6 säädetään näytön antamisesta siitä, että RFNBO-polttoaineiden tuotannon vaatimukset täyttyvät. Säännöt koskevat sekä Union alueella, että sen ulkopuolella tuotettavia RFNBO-polttoaineita. Jos näytön antaminen tapahtuisi komission hyväksymien kansallisten tai kansainvälisten kestävyysjärjestelmien kautta, tällöin jäsenvaltiot eivät saisi asettaa lisävaatimuksia näytön antamisesta.

Säädösluonnoksen artiklassa 7 säädetään tietyistä siirtymäsäännöksistä. Artiklan 4(2) vaatimukset liittyen 36 kuukauden aikarajaan sähkön tuotantolaitoksen käyttöönotosta sekä tuotanto- ja investointituista astuisi voimaan vuoden 2027 alusta. Lisäksi Artiklan 4(2) (c)(i) ja (ii) vaatimukset liittyen sähkön tuotannon tai varastoinnin ja RFNBO-polttoaineen käytön suhteen tunnin sisällä astuisivat voimaan myöskin voimaan vuoden 2027 alusta. Siihen asti noudatettaisiin kuukausitason tarkastelua sähkön tuotannon ja RFNBO-polttoaineen tuotannon suhteen.

Toinen kahdesta julkaistuista delegoidun säädöksen luonnoksesta koskee vaatimuksia RFNBO-polttoaineiden sekä kierrätettyjen hiilipitoisten polttoaineiden kasvihuonekaasupäästöjen vähennysten arviointimenetelmistä. RED II-direktiivi asettaa RFNBO-polttoaineille 70 % kasvihuonekaasupäästövähennämisen tavoitteen. Delegoidun säädösluonnoksen mukaan samaa raja-arvoa tulisi soveltaa myös kierrätetyille hiilipitoisille polttoaineille.

Kasvihuonekaasupäästölaskennassa huomioitaisiin koko polttoaineen elinkaaren aikaiset päästöt. Päästöjä verrattaisiin RED II-direktiivissä asetettuun fossiilisten liikenteen polttoaineiden päästöarvoon 94 gCO₂-ekv/MJ. Vastaavaa verrokkiarvoa käytetään liikenteen biopolttoaineiden päästövähennämää laskettaessa. Laskettaessa käytetyn sähkön päästöjä, voidaan käyttää jäsenvaltion verkkosähkön CO₂-intensiteettiä. Mikäli tuotannossa hyödynnetään täysin uusiutuvaa sähköä, sen päästöarvon katsotaan olevan nolla.

Delegoidun säädösluonnoksen resitaalissa (7) todetaan lisäksi, ettei CO₂:n alkuperällä katsota olevan kasvihuonekaasupäästölaskennassa merkitystä lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä. Kuitenkin vuodesta 2035 lähtien CO₂-lähteenä saisi käyttää ainoastaan kestävästä lähteistä saatuja päästöjä. Kirjaus on osin tulkinnanvarainen, eikä selvennä mitä nämä kestävät CO₂-lähteet olisivat.

Tarkemmat laskentasäännöt on esitelty delegoidun säädösluonnoksen liitteessä.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Delegoidut säädökset perustuvat RED II-direktiivin artikloihin 25(2), 27(3) ja 28(5).

RED II-direktiivin 27(3) artiklan seitsemännen alakohdan mukaan komissio antaa viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2021 35 artiklan mukaisesti delegoidun säädöksen, jolla täydennetään tätä direktiiviä ottamalla käyttöön unionin yhteinen menetelmä, jossa vahvistetaan yksityiskohtaiset säännöt, joiden mukaisesti talouden toimijoiden on noudatettava 27(3) artiklan viidennessä ja kuudennessa alakohdassa säädettyjä vaatimuksia.

Kasvihuonekaasupäästöjen vähennystä koskeva delegoitu säädös perustuu RED II – direktiivin 25(2) artiklaan, jonka mukaan komissio hyväksyy viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2021 35 artiklan mukaisen delegoidun säädöksen, jolla täydennetään tätä direktiiviä vahvistamalla kierrätetyillä hiilipitoisilla polttoaineilla saavutettujen kasvihuonekaasupäästöjen vähennysten asianmukaiset vähimmäiskynnykset elinkaarianalyysissä, jossa otetaan huomioon kunkin polttoaineen erityispiirteet.

Lisäksi artiklan 28(5) mukaan komissio antaa viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2021 35 artiklan mukaisesti delegoituja säädöksiä, joilla täydennetään tätä direktiiviä tarkentamalla menetelmät, jotta voidaan määrittää sellaisen biopolttoaineen ja liikenteessä käytettävän biokaasun osuus, joka saadaan fossiilisten polttoaineiden kanssa yhteisessä prosessissa jalostettavasta biomassasta, ja tarkentamalla muuta kuin biologista alkuperää olevista uusiutuvista nestemäisistä ja kaasumaisista liikenteen polttoaineista ja kierrätetyistä hiilipitoisista polttoaineista aiheutuvien kasvihuonekaasupäästöjen vähennysten arviointimenetelmät, joilla varmistetaan, ettei sellaisesta hiilidioksidista anneta päästöjen välttämisen hyvityksiä, jonka talteenotosta on jo saatu päästöhvitystä muiden säännösten nojalla.

Ennen kuin komissio hyväksyy delegoidut säädökset, se kuulee kunkin jäsenvaltion nimeämiä asiantuntijoita paremmasta lainsäädännöstä 13 päivänä huhtikuuta 2016 tehdyssä toimielinten sopimuksessa vahvistettujen periaatteiden mukaisesti.

Heti kun komissio on antanut delegoidun säädöksen, komissio antaa sen tiedoksi yhtäaikaaisesti Euroopan parlamentille ja neuvostolle.

Delegoidut säädökset tulee voimaan ainoastaan, jos Euroopan parlamentti tai neuvosto ei ole kahden kuukauden kuluessa siitä, kun asianomainen säädös on annettu tiedoksi Euroopan parlamentille ja neuvostolle, ilmaissut vastustavansa sitä tai jos sekä Euroopan parlamentti että neuvosto ovat ennen mainitun määräajan päättymistä ilmoittaneet komissiolle, että ne eivät vastusta säädöstä. Euroopan parlamentin tai neuvoston aloitteesta tätä määräaika jatketaan kahdella kuukaudella.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

E-kirje on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriön energiaosastolla.

E-kirje on ollut kirjallisessa menettelyssä 15.6-17.6.2022 seuraavissa jaostoissa: Energia- ja Euratom (EU21)

Eduskuntakäsittely

Valtioneuvoston U-kirjelmä U 5/2017 vp RED II –direktiiviehdotuksesta on annettu eduskunnalle 2.2.2017.

Valtioneuvoston U-jatkokirje UJ 14/2018 vp RED II –direktiiviehdotuksesta on annettu eduskunnalle 23.5.2018.

Valtioneuvoston U-kirjelmä U 59/2021 vp RED II-direktiivin päivittämisestä on annettu eduskunnalle 7.10.2021.

Valtioneuvoston U-jatkokirje UJ 14/2022 vp RED II-direktiivin päivittämisestä on annettu eduskunnalle 10.6.2022.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Delegoidun säädöksen vaikutus sähköpolttoaineita tuottaville toiminnanharjoittajille on merkittävä, sillä se asettaa yksityiskohtaisia vaatimuksia sille, miten verkkosähköä voidaan hyödyntää uusiutuvana energiana sähköpolttoaineiden tuotannossa ja miten sähkön kulutuksesta ja sähköpolttoaineiden tuotannosta tulee raportoida. Hyvin tiukat säännöt tai epävarmuudet sääntöjen tulkinnasta voivat pysäyttää investoinnit sähköpolttoaineiden tuotantoon.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

-

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Työ- ja elinkeinoministeriö / Energiaosasto / Harri Haavisto, erityisasiantuntija
harri.haavisto@gov.fi, p. 029 504 7059.

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Asiasanat	energia, uusiutuvat energianlähteet, 55-valmiuspaketti
Hoitaa	TEM, UM, YM
Tiedoksi	ALR, EUE, LIIVI, LVM, MMM, OKM, TULLI, VM, VNK, VTV
